

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان مستند از مشروح مذاکرات سال ۱۳۸۷

زیر نظر

دکتر غلامحسین الهام

عضو هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه تهران

پژوهشکده شورای نگهبان

سرشناسنامه: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام. Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور: مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان مستنبط از مشروح مذاکرات سال ۱۳۸۷/
زیر نظر غلامحسین الهام؛ [تهیه و تنظیم] پژوهشکده شورای نگهبان؛ مشاور
ابراهیم موسی زاده؛ تحقیق و تنقیح سیدسجاد آل صاحب فصول ... [و دیگران].
مشخصات ناشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۶.
۴۴۷ ص.
ISBN : 978-600-8378-17-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: تحقیق و تنقیح: سید سجاد آل صاحب فصول، عادل ابراهیم پور، ابوالفضل درویشوند،
سید مهدی سیدی، سلمان عمرانی، کاظم کوهی و یحیی مزروعی.
یادداشت: کتاب حاضر توسط ریاست جمهوری، معاونت پژوهش، اداره کل تدوین و تنقیح
قوانین و مقررات کشور در سال ۱۳۹۱ فیبا دریافت کرده است.
موضوع: شورای نگهبان -- صورت مذاکرات؛ Shoraye negahban -- Publication of proceeding
شورای نگهبان -- مصوبات؛ Shoraye negahban-- Resolution
شناسه افزوده: الهام، غلامحسین، ۱۳۳۸ - موسی زاده، ابراهیم، ۱۳۵۴ -
آل صاحب فصول، سید سجاد، ۱۳۶۰ -
رده بندی کنگره: الف ۱۳۸۷ ۲م ۹ش/۲۵۱۲ KMH
شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۶۹۳۸۶
رده بندی دیویی: ۳۴۹/۵۵۰۵

مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان مستنبط از مشروح مذاکرات سال ۱۳۸۷

زیر نظر دکتر غلامحسین الهام (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

مشاور: ابراهیم موسی زاده

تحقیق و تنقیح: سید سجاد آل صاحب فصول، عادل ابراهیم پور، ابوالفضل درویشوند،

سید مهدی سیدی، سلمان عمرانی، کاظم کوهی و یحیی مزروعی

ناشر: پژوهشکده شورای نگهبان

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۶ - تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۸-۱۷-۴

قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲

فکس: ۰۲۱- ۸۸۳۲۵۰۸۰

www.shora-rc.ir

تلفن: ۰۲۱- ۸۸۳۲۵۰۴۵

nashr@shora-rc.ir

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند و با ملاحظه ضرورات کشور که گاهی با احکام ثانویه و گاهی به ولایت فقیه باید اجرا شود توجه نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

فهرست

- مقدمه ز
- ۱- طرح الحاق یک تبصره به قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل
مصوب ۱۳۷۳ ۱
- ۲- لایحه اصلاح قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۷ ۶
- ۳- طرح اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹
شورای انقلاب ۷
- ۴- اصلاحیه ماده (۶) اساسنامه‌های شرکت غله و خدمات بازرگانی مناطق (۱)
الی (۱۱) ۱۳
- ۵- لایحه استفساریه بند (۴) ماده (۱۷) قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر
جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۷ ۱۷
- ۶- لایحه اصلاح سن فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری،
لشکری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌ها در برخورداری از خدمات درمانی ۱۹
- ۷- لایحه موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی و کیفری بین جمهوری
اسلامی ایران و جمهوری بلاروس ۲۱
- ۸- لایحه اصلاح قانون تأسیس مدارس غیر انتفاعی مصوب ۱۳۶۷/۳/۵ و
الحاق موادی به آن ۲۴
- ۹- لایحه تصویب احکام و مصوبات بیست و سومین کنگره اتحادیه جهانی
پست (UPU) منعقد شده در بخارست سال ۲۰۰۴ میلادی ۵۶
- ۱۰- طرح اصلاح ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ ۶۲
- ۱۱- لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۸۰) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و
ماده (۱۵۳) قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶ و ماده (۱۷۱)
قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰ ۶۵

- ۱۲- لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۴) قانون مقررات صادرات و واردات
مصوب ۱۳۷۲..... ۶۷
- ۱۳- لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات..... ۶۹
- ۱۴- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت
جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک سوسیالیستی سریلانکا
و پروتکل اصلاحی آن..... ۹۱
- ۱۵- لایحه تصویب موافقتنامه بین دولتی شبکه راه‌آهن سراسری آسیایی..... ۹۴
- ۱۶- لایحه شوراهای حل اختلاف..... ۹۸
- ۱۷- لایحه موافقتنامه معاضدت قضایی در زمینه امور حقوقی و تجاری بین
جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس..... ۱۱۸
- ۱۸- لایحه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد..... ۱۲۲
- ۱۹- لایحه اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه
موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث..... ۱۶۱
- ۲۰- لایحه نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی..... ۱۷۹
- ۲۱- لایحه اصلاح قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجراء ماده (۵۶)
قانون جنگلها و مراتع..... ۱۸۲
- ۲۲- اساسنامه سازمان فضایی ایران..... ۱۸۴
- ۲۳- لایحه موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف در مورد مالیاتهای بر
درآمد و سرمایه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت کویت..... ۱۸۷
- ۲۴- استفساریه وزیر دادگستری و عضو حقوقدان شورای نگهبان در رابطه
با اصل ۱۴۱ قانون اساسی..... ۱۸۹
- ۲۵- لایحه تعیین تکلیف هیأت منصفه مطبوعات..... ۱۹۲
- ۲۶- اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی..... ۱۹۳
- ۲۷- طرح افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو در دانشگاههای مادر و مهم دولتی
در سال ۱۳۸۷..... ۱۹۸
- ۲۸- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن فرهنگستانهای
علوم آسیا..... ۲۰۶

- ۲۹- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون بین‌المللی آموزش اولیاء ۲۱۰
- ۳۰- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بنیاد اروپایی مدیریت کیفیت ۲۱۴
- ۳۱- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی تأیید صلاحیت آزمایشگاهی ۲۱۷
- ۳۲- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با زورافزایی (دوپینگ) ۲۲۰
- ۳۳- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در شورای برق کشورهای مستقل مشترک‌المنافع ۲۲۶
- ۳۴- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مرکز آسیایی کاهش بلايا ۲۲۹
- ۳۵- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مجمع آسیایی بو آ او ۲۳۲
- ۳۶- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن بین‌المللی آب ۲۳۵
- ۳۷- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن بین‌المللی پارکهای علمی ۲۳۸
- ۳۸- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای ۲۴۱
- ۳۹- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مجمع بین‌المللی تأیید صلاحیت ۲۴۳
- ۴۰- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک ۲۴۶
- ۴۱- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مجمع بین‌المللی انرژی ۲۴۸
- ۴۲- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن همکاری منطقه‌ای کشورهای حاشیه اقیانوس هند ۲۵۱
- ۴۳- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در طرح همکاری نظارت بر امور دارویی ۲۵۴
- ۴۴- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه مطالعات بین‌المللی مس ۲۵۷
- ۴۵- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مجمع کشورهای صادرکننده گاز ۲۶۰
- ۴۶- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی گاز ۲۶۳

- ۴۷- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در صندوق همبستگی اسلامی
برای توسعه ۲۶۶
- ۴۸- لایحه الحاق به موافقتنامه اصولی بین دولتهای طرفهای موافقتنامه چندجانبه
اصولی راجع به حمل و نقل بین‌المللی برای ایجاد دالان اروپا - قفقاز - آسیا و
موافقتنامه راجع به تأمین مالی مشترک دبیرخانه دائمی کمیسیون بین دولتی ۲۶۹
- ۴۹- لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری - دریایی بین دولت جمهوری اسلامی
ایران و دولت جمهوری دموکراتیک سوسیالیستی سریلانکا ۲۷۱
- ۵۰- لایحه موافقتنامه سرویسهای هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دولت جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر ۲۷۵
- ۵۱- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در آژانس جهانی مبارزه
با زورافزایی (دوپینگ) ۲۷۸
- ۵۲- طرح اصلاح مواد (۳۵) و (۵۵) قانون انتخابات ریاست جمهوری اسلامی
ایران مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن ۲۸۱
- ۵۳- لایحه اصلاح تبصره (۴) لایحه قانونی اصلاح مقررات مربوط به تحصیل
افسران و همافران و درجه‌داران و محصلین در نیروهای مسلح مصوب ۱۳۵۸ ۲۸۷
- ۵۴- طرح تفسیر ماده (۱۸) قانون اصلاح قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب ۲۹۰
- ۵۵- طرح اصلاح بند (۲۹) قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور و قانون بیمه‌های
اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶ (طرح اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های
اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۳۸۶) ۲۹۳
- ۵۶- لایحه عضویت مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن در کنسرسیوم بین‌المللی
زمین‌لغزش ۲۹۷
- ۵۷- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مقابله با اعمال
غیرقانونی علیه ایمنی دریانوردی و پروتکل پیوست آن در خصوص مقابله با
اعمال غیرقانونی علیه ایمنی سکوهاى ثابت واقع در فلات قاره ۲۹۹
- ۵۸- لایحه تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت ۳۰۰
- ۵۹- لایحه توافقنامه جامع همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بولیوی ۳۰۲

- ۶۰- لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری بین کشورهای عضو
اکو و پروتکل اصلاحی آن ۳۰۴
- ۶۱- لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از
میراث فرهنگی زیر آب ۳۰۸
- ۶۲- لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری - دریایی بین دولت جمهوری اسلامی
ایران و دولت پادشاهی مغرب ۳۱۰
- ۶۳- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن بین‌المللی علوم باغبانی ۳۱۳
- ۶۴- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مرکز ماشینها و مهندسی
کشاورزی آسیا و اقیانوسیه ۳۱۶
- ۶۵- طرح الزام دولت به حمایت همه‌جانبه از مردم مظلوم فلسطین ۳۱۹
- ۶۶- لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در برنامه کنترل بیماریهای
مشترک انسان و دام مدیترانه ۳۲۰
- ۶۷- لایحه اصلاح قانون بیمه محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۶۲ ۳۲۴
- ۶۸- لایحه الحاق صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر به فهرست
نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی ۳۲۷
- ۶۹- لایحه اصلاح قانون حمایت از طرح بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده
پیرامون حرم مطهر حضرت امام رضا(ع) و حضرت معصومه(س) مصوب ۱۳۸۴ ۳۲۹
- ۷۰- لایحه اصلاح تبصره (۱) ماده (۴۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
مصوب ۱۳۸۰ ۳۳۲
- ۷۱- لایحه اصلاح ماده (۱۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۰ و ماده (۲۹۵)
آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۵۱ ۳۳۵
- ۷۲- اساسنامه شرکت فناوری اطلاعات ایران ۳۳۸
- ۷۳- لایحه الحاق دو بند به ماده (۷) قانون مقررات انتظامی هیأت علمی
دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۳۶۴ ۳۴۱
- ۷۴- طرح الزام دولت به پیگیری حقوق جانبازان و قربانیان جنگ شیمیایی
علیه جمهوری اسلامی ایران ۳۴۴

- ۷۵- لایحه موافقتنامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و
جمهوری مردمی بنگلادش ۳۴۶
- ۷۶- لایحه اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور ۳۴۸
- ۷۷- طرح نظارت شرعی بر ذبح و صید ۳۵۳
- ۷۸- طرح ایجاد ردیف مستقل به منظور واریز منابع مالی صندوق تأمین
خسارتهای بدنی بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران ۳۵۹
- ۷۹- طرح اصلاح ماده (۲۰ مکرر) آئین نامه مالی شهرداریها ۳۶۱
- ۸۰- طرح بیمه کارگزاران مخابرات روستایی ۳۶۷
- ۸۱- طرح اصلاح ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ۳۷۳
- ۸۲- لایحه جرائم رایانه ای ۳۷۷
- ۸۳- لایحه اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری
اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲ ۴۰۸
- ۸۴- لایحه ارتقاء بهره‌وری کارکنان بالینی نظام سلامت ۴۱۲
- ۸۵- طرح اصلاح مواد (۷) و (۱۰) اصلاحی اساسنامه جمعیت هلال احمر
جمهوری اسلامی ایران ۴۱۶
- ۸۶- طرح بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی
شناسه‌دار (کددار) ۴۱۹
- ۸۷- لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ ۴۲۲

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

مقام معظم رهبری در دیداری که با اعضای شورای محترم نگهبان در تاریخ ۱۳۷۹/۴/۲۸ داشتند، خطاب به آنها فرمودند: «... مردم، مطلع نیستند... لازم است یک روال اطلاع‌رسانی منظم و مرتبی باشد که مردم در جریان قرار بگیرند، یا نظرات شورا مدون بشود و در اختیار اهل علم، حقوقدان‌ها، فقها و متخصصین بخش‌های مختلف گذاشته بشود؛ دانشگاه‌ها و حوزه‌ها ببینند و در جریان مباحث قرار گیرند؛ بیان شود در مورد این ماده‌ای که آنجا آمده، چه بحث‌هایی شده، تا رد شده است، و چه اشکالاتی بود و بعد آن اشکالات، رفع شد، یا تصویب شد، و از این قبیل. البته اینها برمی‌گردد به خود شورا؛ یعنی تقصیر کسی نیست که اینها منعکس نشده است؛ خود شورا بایستی این کارها را می‌کرد و از حالا به بعد هم به نظر من باید این کارها انجام بگیرد... الآن شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود. ... اینها چیزهایی است که بعد برای دیگری منبع و مدرک خواهد شد، مثل آرای هیأت عمومی که خوشبختانه دو سه سالی است با استدلال‌هایشان چاپ می‌شود، کار خیلی خوبی است. ... آنها نظرات، استدلال‌ها و بحث‌هایی دارند، آنها را تدوین می‌کنند. مرکز شما از هیأت عمومی، خیلی مهمتر است، آنها برای یک قانون کوچک عرفی آن‌چنان نظر می‌دهند و انطباق یا عدم انطباقش را با قوانین یا رویه و فلان را مشخص می‌کنند. شماها بیست سال است که دارید یک کار اساسی و مهم انجام می‌دهید، اگر شما در این بیست سال، این استدلال‌ها را ذکر کرده بودید، الآن مثل یک دوره جواهر کتاب داشتید، در همه ابواب و در همه فصول فقهی. آقایانی که این جا تشریف دارید، الحمدلله همگی فاضل و عالم هستید، ...

اگر همه این استدلال‌ها نوشته می‌شد، الآن ببینید چه منبع غنی‌ای بود! چه برای آن کسی که در مجلس دارد رأی می‌دهد، چه آن کسی که به شورای نگهبان - به جای گذشتگان - آمده است، از آنها استفاده می‌کند و چه برای علما و دانشگاه‌ها، آن وقت دیگر کسی نمی‌توانست به شورای نگهبان بگوید که چرا این جور گفتید و چرا این جور رأی دادید. اگر نوشته و تدوین شده بود، الآن یک کتاب مفصل مدون در اختیار همه بود.»

در راستای فرمایشات معظم‌له، مرکز تحقیقات شورای نگهبان در کنار سایر وظایف خویش همچون انجام پژوهش‌های بنیادی و تهیه گزارش‌های کارشناسی برای طرح‌ها و لوایح مصوب، اقدامات اولیه برای تهیه، پیاده‌سازی، تنظیم و تدوین مشروح مذاکرات و نظرات شورای نگهبان را انجام داد بطوریکه تا پایان بهار سال ۱۳۸۴ کار اولیه پیاده‌سازی و تنقیح مشروح مذاکرات برخی از سال‌ها انجام و همچنین مجموعه نظرات شورای نگهبان راجع به مصوبات دوره‌های ششم، پنجم و چهارم مجلس شورای اسلامی و نظرات تفسیری و مشورتی این شورا راجع به اصول قانون اساسی و مجموع نظرات فقهی فقهای معزز شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری؛ جمع‌آوری، تدوین، تنقیح و به زیور طبع و نشر آراسته گردید. اقدامات مزبور در دوره‌ای با تغییر در مدیریت مرکز تحقیقات با وقفه مواجه گردید. مجدداً از ابتدای سال ۱۳۸۹، امر تدوین، تنقیح و چاپ و نشر نظرات و مشروح مذاکرات شورای نگهبان از سر گرفته شد. علاوه بر اینها مجموعه‌های دیگری نیز در دستور کار پژوهشگران و کارشناسان مرکز تحقیقات قرار گرفت که از جمله آنها می‌توان به تحلیل نظرات فقهی فقهای شورای نگهبان، استخراج مبانی آراء و نظرات این شورا، شرح و توضیح اصول قانون اساسی، جمع‌آوری نظرات موضوعی شورای نگهبان، جمع‌آوری نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی اشاره نمود. اینک پس از پایان چاپ و نشر کلیه نظرات شورای نگهبان راجع به مصوبات مجلس شورای اسلامی و چاپ و نشر مشروح مذاکرات برخی از سال‌ها، انتشار مبانی و استدلال‌های نظرات شورا در دستور کار قرار گرفت.

مجموعه حاضر که در پیش‌روی خوانندگان قرار دارد، اولین مجلد از مجموعه «مبانی آراء و نظرات شورای نگهبان» می‌باشد؛ که در این اثر، مبانی و استدلال‌های فقهی

و حقوقی نظرات شورا براساس مشروح مذاکرات و با استناد و مستنبط از آن، و به تفکیک دیدگاه‌های اکثریت و اقلیت و بدون ذکر اسامی دسته‌بندی و ارائه گردیده است. مرکز تحقیقات شورای نگهبان امیدوار است که با تولید و عرصه این مجموعه‌ها گامی در راستای تحقق منویات مقام معظم رهبری و آشنا ساختن مجامع حوزوی و دانشگاهی و مراکز قانونگذاری و متخصصین بخش‌های مختلف با مبانی و استدلال‌های نظرات شورای نگهبان برداشته باشد.

مسئلاً انتشار و عرضه چنین آثاری می‌تواند ثمره سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار علاقمندان و نیز محافل علمی، پژوهشی، دانشگاهی و حوزوی قرار داده و به غنی‌تر شدن هرچه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور منجر گردد.

مرکز تحقیقات ضمن پوزش و اعتذار از همه کاستی‌ها و نواقص در چاپ این مجموعه، پیشاپیش از خوانندگان ارجمند و صاحب‌نظرانی که برای غنا و کمال هر چه تمامتر این مجموعه در چاپ‌های بعدی، نظرات اصلاحی، انتقادی و ارشادی خویش را ابراز و ارسال می‌نمایند، تشکر و قدردانی می‌نماید. بِمَنْ اللهُ تَعَالَى وَ كَرَمِهِ.

دکتر غلامحسین الهام
رئیس مرکز تحقیقات شورای نگهبان

اسفندماه ۱۳۹۰